

Todo Paracuellos

Carlos Giménez
Barcelona: Random House Mondadori
S.A (col·lecció “DEBOLSILLO”), 2007

No és fàcil aproximar-se a les històries dramàtiques des de l’humor i trobar l’equilibri adequat entre el dramatisme de la història que es vol explicar i la ironia perquè, tot i el dramatisme, la lectura faci aparèixer un somriure. Aquest és el primer mèrit de l’obra *Paracuellos* de Carlos Giménez, en què ens ofereix una mirada en format de còmic a la temàtica de les institucions del “Auxilio Social” a l’Espanya franquista.

L’autor va començar a publicar aquestes històries a mitjan anys setanta, però no és fins a l’any 1979 que apareix el primer volum d’una sèrie de sis exemplars. Inicialment publicada a “Ediciones de la Torre” i posteriorment a “Glenánt”, l’edició que comentem aquí és la que publica l’any 2007 Random House Mondadori. Aquesta recopila en un únic volum els sis exemplars de tota la sèrie amb el títol de *Todo Paracuellos* i ho fa en format apaïsat, com els còmics (abans “tebeos”) dels anys setanta.

El sentit, la funció i l’estil de les institucions franquistes del “Auxilio Social” han estat àmpliament estudiats en una gran diversitat d’obres de caràcter teòric i acadèmic. Una de les perspectives d’estudi ha estat aprofundir en la forma que va adoptar la idea d’auxili o d’ajuda

benèfica a l’Espanya de postguerra, molt clarament diferent a altres obres benèfiques que es van donar també a Europa, especialment després de les dues grans guerres mundials. L’auxili franquista va estar impregnat d’una dimensió repressiva, adoctrinadora i culpabilitzadora, la mateixa que va imposar a tota la societat. Un règim que va dividir el país en vencedors i vençuts i que poca cosa va fer (ni s’ha fet encara ara, ja en la democràcia) per aconseguir una reconciliació basada en criteris de justícia, com defineix la Llei de Memòria Històrica.

Per acabar d’entendre realment què van representar aquestes institucions, calia trobar la perspectiva de les persones protagonistes, especialment la dels infants, més subjectives i imprecises, però també més vivencials, més properes i més humanes. Això és el que fa Carlos Giménez amb els seus còmics de la sèrie *Paracuellos*.

L’autor, que durant vuit anys va estar en cinc institucions diferents del “Auxilio Social”, dona a la seva obra un caire més o menys autobiogràfic i ofereix la mirada dels infants sotmesos a la vida institucional franquista. Dibuixa de forma precisa i sense concessions les tensions entre els infants, l’abús sobre el més dèbil, la solidaritat, la tristesa, però també les il·lusions, les esperances i la capacitat de manifestar humor malgrat la duresa del dia a dia. També mostra crí-

ticament i de forma àcida la vivència de l'estil de vida quotidià: la gana crònica, la violència estructural, els continus càstigs físics, les humiliacions públiques i la total indefensió davant d'uns adults que impregnaven l'ambient de por.

En aquest sentit, és especialment descarnat el retrat que fa d'aquests adults: el falangista reconvertit en educador, el capellà sinistre que supervisa el funcionament de les institucions, la crueltat de la directora de la institució, la hipocresia el dia de portes obertes als benefactors o la mentida cap a les famílies sobre el tracte que els infants rebien. Tot un retrat de repressió, de dolor, d'abús i de menyspreu cap a la infància i les seves famílies.

Com hem dit anteriorment, és una obra de caràcter biogràfic, de manera que la presentació que fa l'autor no deixa de ser una mirada subjectiva marcadament ideològica que, de ben segur, no serà compartida per algunes persones que la llegeixin. Sigui com sigui, és una manera gràfica de mostrar amb humor àcid la cara fosca del model tradicional benèfic-repressor que tots els estudiants en algun moment de la seva formació han hagut de treballar. Es pot considerar una mirada inexacta i subjectiva, però que segur que generarà curiositat per saber què va passar realment en aquestes institucions. Més enllà de les mirades que es puguin fer des d'una perspectiva aca-

dèmica, abordar aquesta temàtica des de l'humor i la tendresa d'un còmic és un recurs que cal contemplar positivament.

Jesús Vilar Martin
Facultat d'Educació Social i
Treball Social Pere Tarrés